

УДК 339.9

Деренько В. О.

**ОСОБЛИВОСТІ ПЛАТІЖНИХ
БАЛАНСІВ
КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ
ЄВРОПИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Країни Вишеградської групи відображають зусилля країн Центрально-Східного Європейського регіону співпрацювати в ряді галузей, що становлять інтерес у рамках загальноєвропейської інтеграції. Чехія, Угорщина, Польща та Словаччина сприймають свою співпрацю як виклик, а їх успіх є найкращим доказом здатності інтегруватися і в такі структури, як Європейський Союз.

У торгово-економічній політиці країни Вишеградської групи вирішили скористатися перевагою свого географічного положення та орієнтувати товарні потоки на один з найбільших світових ринків – ЄС.

Основними сегментами в експорті та імпорті товарів країн Вишеградської групи є машини, обладнання, хімічна промисловість, металургійна продукція, продовольчі товари та сільськогосподарська сировина.

Для Польщі 2017 рік – це п'ятий рік поспіль, коли в країні було зареєстровано профіцит у торгівлі товарами та послугами в цілому. Це також був третій рік поспіль, в якому Польща зафіксувала надлишок у торгівлі товарами [1]. Що стосується Чехії, то у даній країні відбулася девальвація національної валюти, що погіршило торговий

баланс у короткостроковому періоді, а потім збільшило зростання обсягів експортованих товарів у 2016–2018 роки. Угорщина збільшила експорт через корекцію випуску автомобільної промисловості, після слабкої діяльності. У торговому балансі Словаччини за 2015–2017 роки результати погіршились через збільшення імпорту інвестиційних та споживчих товарів.

За підсумками 2017–2018 років можна зробити висновок, що, завдяки заходам країн Вишеградської групи, прийнятим щодо стимулювання зовнішньої торгівлі, її обсяги перевищили докризовий рівень і зростають.

На основі регресійного аналізу виявимо ступінь впливу деяких факторів на показники торгівлі країн Вишеградської групи. Скористуємося показниками Польщі, так як економіка даної країни – найбільша економіка регіону. Передбачувана модель має наступний вигляд:

$$Exp = \alpha + \beta_1 * Imp + \beta_2 * FDI + \beta_3 * ExR + \beta_4 * Inf + \beta * Gov,$$

де

Exp – експорт товарів, млн. дол. США,
Imp – імпорт товарів, млн. дол. США,
FDI – прямі інвестиції до країни, млн. доларів США,
ExR – валютний курс, дол. США,
Inf – інфляція,
Gov – державні витрати, млрд. польських злотих.

Для можливості більш детального аналізу і отримання більш достовірних результатів у регресійній моделі користуємося даними з 1999 по 2018 рр.

Таким чином, після виявлення не значимих факторів, остаточно отримана наступна залежність:

$$Exp = -0,673 * Imp + 0,333 * Gov \\ (t Imp = -9,833^{***}), (t Gov = 4,869^{***}) \\ R^2 = 0,993 = 99,3 \%, F = 1339,638$$

Дана регресійна модель вказує на те, що найвпливовішим показником є імпорт товарів, оскільки при його збільшенні на 1 ст. відхилення експорт товарів Польщі зменшиться на 0,673 ст. відхилення. При збільшенні державних витрат на 1 ст. відхилення експорт товарів країни збільшиться на 0,333 ст. відхилення.

У Польщі та Угорщині послуги займають вагомe значення та обсяг експорту послуг зростає з кожним роком. Однак Чехія та Словаччина мають недостатньо розвинену транспортну інфраструктуру в порівнянні з іншими країнами-членами ЄС, що впливає на невеликі показники в торгівлі послугами.

Із основних завдань, які вирішувалися урядами країн ЦСЄ в процесі системної трансформації, стало формування національних ринків цінних паперів, які відіграють важливу роль в акумуляції капіталу для інвестицій у реальний сектор економіки, сприяючи, таким чином, раціональному розміщенню фінансових ресурсів [2].

Саме через це на сьогоднішній день у платіжному балансі спостерігаються високі доходи прямих іноземних інвесторів у Польщі, Чехії, Угорщині та Словаччині, та високі доходи нерезидентів від портфельних та інших інвестицій, результатом чого є негативний баланс первинних доходів.

Основу національних господарств Вишеградської групи становлять малі та середні підприємства, інвестиційна активність яких нижча за європейські та іноземні компанії.

Цей факт обмежує можливості розвитку вітчизняного сектору, оскільки погіршує перспективи країн-членів в отриманні доходів від інвестицій.

Структура інвестицій країн Вишеградської групи є досить цікавою та, як вже відзначалось раніше, характеризується великим припливом ПІІ.

Польща є лідером серед країн Центрально-Східної Європи за обсягами припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ), що не дивно: польська економіка – найбільша економіка регіону. Однак в розрахунку обсягу ПІІ на душу населення Польща поступається багатьом своїм сусідам.

Серед чотирьох країн лише Угорщина має позитивне значення сальдо фінансового рахунку через додатне сальдо прямих, портфельних та інших інвестицій, яке формується переважно за рахунок виведення активів іноземними інвесторами з країни, що, вірогідно, пов'язано із політичною нестабільністю в країні в останні роки.

Список використаних джерел :

1. International Monetary Fund. *International financial statistics*. URL: <http://www.imf.org>. (дата звернення 13.04.2019)
2. Якубовський С. О., Журавльов О. В. Економічний розвиток країн Вишеградської групи в умовах євроінтеграції. *Журнал Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2017. № 4. С. 44–59. URL: http://baltijapublishing.v/download/visegrad_od_2017.pdf#page=50. (дата звернення 13.04.2019)

*Рекомендовано до друку
– к. е. н., доцентом Родіоною Т. А.*